

»Spanarna på Hill stre-
et«-sirenen ljuder igen och
Pias dotter Katarina kommer
hem från dansrepetition på
Malmöoperan inför »Troll-
flötjen«. Hon ska vara fågel.
Nu landar hon vid matbordet
och gör honom sällskap.

– Det är aldrig roligt när
man sätter sig ner för att äta
och telefonen ringer tio gång-
er. Alla har hunnit äta. Man
kommer ner till kall mat och
får sätta sig och äta ensam,
säger Morten.

Efter maten finns tid för lite
pusslande. Det är Morten
Ljungdahls sätt att varva ner.

– Ett helt förfärligt pussel!
nästan ropar han glatt.

»Två systrar på terrassen«,
Renoir, 1 500 bitar. En speci-
ell pusselduk ligger på mat-
salsbordet under den stora
designade taklampan.

– Det är som att meditera.
Det är bra att lägga pussel när
man har RLS, då står man
bara där.

Elvin brukar vara med.
– Kommer du ihåg den där
lilla svära där i hörnet, säger
han. Där vi bara testade alla?

Ja, Morten kommer ihåg.
– Och den där vid huvudet!
– Det var ett väldigt avan-
cerat pussel det här, säger
Morten.

Och så ringer det igen. ■

Ambulans- personal kluvna till RLS

Ambulanspersonalen i Skåne
tycker att det är bra att kunna
ringa läkare vid osäkerhet,
men är kritisk till att det finns
ett krav på läkarkontakt vid
»rutinsituationer«.

– Om jag har en kille som har
stukat handleden som jag vill
lämna hemma, så måste jag
lik förbaskat ringa doktorn
hur säker jag än är. Vi tycker
att det är lite tramsigt. Det
kommer ju aldrig att bli före-
mål för inläggning.

Det säger Rickard Uppen-
berg, ambulanssjuksköterska
och huvudskyddsombud för
Vårdförbundet hos Falck, som
bemannar ambulansen i Skå-
ne.

Om ambulanspersonalen i
Skåne beslutar sig för att inte
ta med patienten till akutmot-
tagningen, eller då patienten
körs till en lägre vårdnivå än
akutmottagningen, så måste
de enligt de regionala riktlin-
jerna alltid ta kontakt med det
regionala läkarstödet (RLS).

– Och vi förstår inte varför

Ambulanssjuksköterska Rickard Uppenberg, Skåne.

Foto: Julia Lindemalm

vi ska ringa till RLS och tala
om att en patient har avlidit.
Vi ska ringa RLS när patien-
ten lämnas, och det inklude-
rar när patienten är död.

Men Rickard Uppenberg sä-
ger att de gånger han är tvek-
sam är det skönt att dela an-
svaret för beslutet med någon.

– Det är jättebra med en
speciell linje för oss, med en
doktor som vet vilka vi är och
vad vår yrkesgrupp kan och
har för befogenheter. Det som
är dumt är att det blir kö ef-
tersom vi måste ringa även för
bagatellärenden. Ett back-up-
system när det är jättebrät-
tom, företrädesvis när det
gäller barn, vore bra.

Rickard Uppenberg säger
också att ibland när RLS re-
kommenderar att ambulans-
sen ska ta in patienten till

akutmottagningen, så ifråga-
sätter läkaren på akutmottag-
ningen det.

– Det blir en schism mellan
doktorerna som vi får stå mitt
i. Ibland hade det varit bra om
den doktorn som säger att vi
ska åka in också hade fått ta
hand om ärendet.

Ambulanspersonalen ska
också ringa om de frångår ru-
tinen, till exempel avslutar
HLR tidigare än 30 minuter
utan resultat.

– Om det inte finns någon
prognos att patienten skulle
överleva, då vill vi avsluta på
ett värdigt sätt, och vi tycker
inte att det är ett värdigt sätt
att en står och snackar i tele-
fon med någon livlina när det
är helt uppenbart var tåt det
kommer att barka. ■

■ Lång skånsk tradition med läkare i den prehospitala vården

I många landsting nns inget
formaliserat system då ambu-
lansteamens behov läkarstöd i
sina bedömningar. I Skåne nns
Regionalt läkarstöd, RLS – ett
slags bakjour dit ambulans-
teamen vänder sig för råd, stöd och
ordinationer.

1981 köpte kirurgen Ove Grauers
en bil och började, utan några
tillstånd från sjukvården, åka
runt kring Lund för att ge stöd åt
ambulanspersonalen. Därefter
gjorde han hembesök.

– Han hade radion på hela
tiden och så fort det hände något
så åkte han ut med sin bil. Han
gjorde det utan ersättning, men
hembesöken ck han betal för,
berättar Poul Kongstad, som
numera är verksamhetschef för
Region Skånes prehospitala
centrum.

Ove Grauers ville ha blåljus
på bilen, men ck inget tillstånd

från sjukvården som var lite av-
vaktande till hans verksamhet.

– Däremot kunde han regi-
strera in sin bil hos brandkåren i
Lomma! Han var kompis med
räddningschefen och ck blåljus
på taket.

1988 hade Ove Grauers verk-
samhet blivit rumsren, han hade
fått avtal med landstinget och så
ck han också ytterligare en bil
som bemannades med läkarkol-
leger som också arbetade utan
ersättning för larmuppdragen.

2004 fattades ett regionbeslut
om att det skulle nns fyra
prehospitala bilburna enheter
med läkare och sjuksköterska
som en förstärkning till ambulans-
sen. Dessa fyra team skulle nu
täckta hela Skåne och sorterade
in under en egen förvaltning i
Region Skåne (se LT nr 4/2005).
De prehospitala teamen skulle
larmas samtidigt med ambulans-

sen utifrån vissa
kriterier, anropas av
ambulansen eller
åka ut om de själva
bedömde att de be-
hövdes utifrån larm
de lyssnade på.

Poul Kongstad var
chefläkare under
den perioden.
Han säger att det fanns ett stort
intresse och stor entusiasm från
läkarna som gärna ville delta i
verksamheten.

– Nu kom vi i samma division
som sjukhusen, som ju också
har både läkare och sjuksköter-
skor. Vi hade plötsligt väldigt
mycket diagnostisk kompetens
prehospitalt. Tillsammans med
de utmaningar som redan då
fanns kring ökad vård av patien-
ter i hemmet kände vi oss väl
rustade för framtiden. Tyvärr blev
det mycket turbulens kring verk-
samheten som e er ett politiskt

Paul Kong-
stad

beslut och en stor debatt i media
lades ner 2008.

– Vi var mycket emot det och
sa att vi måste ha kvar någon
form av rådgivningsfunktion,
säger Poul Kongstad.

Så skapades Regionalt läkarstöd
(RLS), som är en renodlad tele-
fonsupport med en jourlinje av
bemannad dygnet runt av läkare
som bistår ambulanssteamet
med råd, beslut och speci ka
ordinationer.

I gruppen som bemannar RLS
ingår 15–20 läkare med varierande
specialiteter. Alla RLS-läkar-
na jobbar vid sidan om sina ordi-
narie arbeten, och numera utgår
arvode för insatsen. Alla måste
certi eras för sitt uppdrag genom
bland annat såväl muntligt som
skri ligt test, ledarskaps- och tri-
age-utbildning samt auskultation
i ambulansen. Certi katet måste
förnyas varje år. ■